

MÜZİK COŞKUSU: KURAY

AHMET BİCAN
ERCİLASUN

Müzik Coşkusu: KURAY

Ahmet Bican Ercilasun

“Babamın yaptığı garip işlerden biri” diyor İsenbike Togan. Türk Tarih Kurumu çok güzel bir iş yapmış, “Yaşayan Tarih” diye bir video hazırlamış. İsenbike Hanım, babası Togan’ı anlatıyor. 1964 belki de 1965 yılında Dursun Yıldırım’la birlikte derslerini dinlediğimiz o küçük dev adamı. “Sin kil (sen gel)” diye konuşan büyük tarihçimizi anlatıyor İsenbike Hanım.

Küçük İsenbike’ye garip gelen iş, babasının kuray çalması imiş. Kuray, ney uzunluğunda üflemlerle bir çalgı. Başkurtlar u sesini hafifçe o’ya yaklaştırarak ve çok kısa bir heceyle söylüyorlar. Eylemin adı, *kuray çalmak* değil *kuray oynamak* imiş Başkurtçada.

Bütün bunları, işte o garip kurayı dinlerken hatırladım. YouTube’a girip “Ural - Başkirkaya naroda muzika - kuray” yazdım ve Başkurdistan’ın o harikulade manzaraları eşliğinde kurayı dinlemeye başladım.

Ney uzunluğunda ama kurayın sesi bir başka. Ney de yanık sesiyle ayrılıklardan şikâyet ediyor fakat “stilize” edilmiş, şehrli bir ses onunki. Kurayın yanık sesi ise tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi geçen, ormanların üzerinden göğün bulutlarına karışan bozkır sesi. Sanki bozkır rüzgârlarının esintisini de içine almış tabiatın sesi.

Dereli tepeli, ormanlı bulutlu manzaralar içinde dalıp gidiyorum. Kuray inlemeye devam ediyor.

Zeki Velidî’nin hasreti içime oturdu. İsenbike Hanım 1990’da gitmiş Başkurdistan’a. O güne kadar görmediği kardeşlerini, akrabalarını görmüş. Başkurtlar bir de belgesel çekmişler Zeki Velidî için. “Çocukluğumun sesini, o kuray sesini tanıdım.” diyor İsenbike Hanım. “Elçi geri gitse” diye bir Başkurt türküsüne eşlik ediyormuş kuray. Rejisör Abdurezakov, Zeki Velidî belgeseline işte bu müziği koymuş.

İsenbike’nin çocukluğu Beyazıt’taki Soğanağa mahallesinde geçmiş. Bir zamanlar bizim de oturup sohbet ettiğimiz Marmara Kiraathanesi’nin arkasındaki sokaklarda. 1954’te Bostancı’ya taşınmışlar.

İsenbike Hanım diyor ki: “Soğanağa’da otururken babam bana garip gelen o aleti çalardı, Bostancı’ya taşındıktan sonra kuray çaldığını hiç görmedim.” Bunun sebebinin ne olabileceğini Abdurezakov’a sormuş. Rejisörün cevabında büyük bir dram gizli: “Geriye dönme ümidi varken çalmış, ümit kalmayınca bırakmış.”

Kurayı dinlemeye devam ediyorum. Şu güzelim ırmaklar, yalçın kayalıkları yalayarak akmaya devam ediyor. Kuray inliyor, ben inliyorum. Toprağını, çoluğunu çocuğunu bırakmış bir adam genç yaşında. Elinde miltık (tüfek) çarpışa çarpışa vatanını terk etmek zorunda kalmış. Karış karış Türkistan, İran, ülke ülke Avrupa, Türkiye... İkinci vatan. Yeni bir evlilik, pırl pırl çocuklar. Ama kuray çalmaya devam ediyor Zeki Velidî. İkinci Dünya Savaşının bitimine kadar ümidi var. Ümit bitiyor ve kuray da susuyor.

Susma kuray! Sevgili hocamın ruhu seni dinliyordur muhakkak.

Önümde iki atlı var. Küçük heykelcikler. Küçük ama ağır. Sanki demirden yapılmış. Birinde Başkurt kahramanı Salavat Yulay var, diğerinde kuray oynayan bir Başkurt. Salavat’ın zamanına gitmiş gibiyim. Şu düzlüklerde ordusu dinleniyor. Kuraycı atından inmemiş, üflüyor. Bozkırın havası kurayın içinden geçerek kulaklarıma, beynime ve ruhuma doluyor.

Kayalıkların altında iniyor ses. Toprağın altından özgürlüğe ulaşacakmış gibi. Az sonra bulutlara doğru uçuyor, ataların ruhundan yardım ister gibi.

Atalar... Çok eski atalar... Kara Ton, Basık, Kurçık, Ulduz, Munçuk... Bu ormanlardan, bu derelerden geçmişti. Ural dağlarından aşmış, Ural suyundan geçmişti. Sonra bir bölümü Kafkasları aşmış, Azerbaycan'ı, Anadolu'yu kat etmiş, Halep'e, Rakka'ya ulaşmıştı. Bir bölümü Tuna'da almıştı soluğu, Macar ovasında durmuştu. Oktar'dı, Bleda idi, Attila idi adları.

O çağlardan beri kuray inlemeye devam ediyor. Başkurdistan'ın ruhunu, ormanın yelini, suyun selini, bozkırın esintisini taşımaya devam ediyor. Atların otlayışını, çiçeklerin morunu, çileklerin alını taşımaya devam ediyor.

Susma kuray! Göğün mavisinde bulutlara karışıp yağmur ol ve Karacaahmet Mezarlığına dökül!
Orada seni bekleyenler var.